

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Pavla Molka a JUDr. Lenky Matyášové ve věci žalobce: **Y. S.**, zastoupený JUDr. Alenou Lněničkovou, advokátkou se sídlem Jandova 8, Praha 9, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 22. 6. 2015, č. j. 49 Az 41/2013 - 39,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Ustanovené zástupkyni žalobce JUDr. Aleně Lněničkové **se přiznává** odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti ve výši 3400 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

O d ů v o d n ě n í :

Dne 15. 5. 2013 podal žalobce (dále „stěžovatel“) žádost o udělení mezinárodní ochrany podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“), a to poté, co bylo o měsíc dříve rozhodnuto o jeho zajištění po zadržení při policejní kontrole s falešnou rumunskou identifikační kartou. V žádosti uvedl, že se narodil v ukrajinském Užhorodu, na Ukrajině pracoval jako hasič, učitel tělocviku a podobně, v České republice pracuje jako zahradník. Do České republiky přicestoval v roce 2008 z Ukrajiny přes Slovensko autobusem na falešný rumunský pas, protože neměl peníze na dluhy, které nezpůsobil, ale věřitelé je po něm vyžadují.

Při pohovoru konaném dne 21. 5. 2013 stěžovatel doplnil, že si vzal v mládí úvěr od soukromé společnosti, který splácel, ale přesto mu přišlo po roce oznámení, že dluží ještě čtyřem nebo pěti bankám, nakonec za ním přijeli lidé z banky a chtěli po jeho matce, aby prodala dům. Stěžoval si na policii, ale zároveň jeho věřitelé chtěli po policii, aby jej zatkla. Druhý den jej skutečně policie zatkla a poté ho věřitelé odvezli domů, kde chtěli, aby jeho matka prodala dům, nebo si bude muset dluh odpracovat. On jim místo toho utekl a odjel do České republiky, neboť zde se dají vydělat peníze.

Rozhodnutím ze dne 3. 6. 2013, č. j. OAM-84/LE-BE02-ZA14-2013, žalovaný zamítl stěžovatelovu žádost o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. f) zákona o azylu, neboť shledal, že stěžovatel neuváděl skutečnosti svědčící o tom,

že by mohl být vystaven pronásledování z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu nebo že mu hrozí vážná újma podle jeho § 14a. Svou zemi původu neopustil z azylově relevantních důvodů, ale proto, že po něm soukromé osoby vymáhaly placení dluhu. Dále žalovaný shledal, že je stěžovatelova žádost zjevně nedůvodná i pohledem § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona o azylu.

Stěžovatel napadl rozhodnutí žalovaného žalobou podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). V ní připomněl, že původcem pronásledování nebo vážné újmy ve smyslu § 12 a § 14a zákona o azylu může být i soukromá osoba, pokud lze prokázat, že stát, strana nebo organizace, včetně mezinárodní organizace, kontrolující stát nebo podstatnou část jeho území nejsou schopny nebo ochotny odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před pronásledováním nebo vážnou újmu. Správní orgán má také povinnost se v odůvodnění rozhodnutí podle § 16 odst. 1 písm. f) zákona o azylu zabývat otázkou, zda případné vycestování cizince nebude v rozporu s mezinárodními závazky České republiky. V zemi původu se přitom obrátil na policii, ovšem ta, místo aby jej chránila, požadovala jeho zatčení. Ani přestěhování do jiné části země jeho situaci nevyřeší, neboť policie vykonává svou činnost na území celého státu a její příslušníci jsou zkorumpováni.

Krajský soud v Praze (dále jen „krajský soud“) žalobu stěžovatele zamítl. Shledal, že skutková zjištění plně odpovídají spisovému materiálu a byla žalovaným i řádně zhodnocena. Napadené rozhodnutí netrpí vnitřními rozpory ani nedostatky odůvodnění. Stěžovatelovy obavy z jednání soukromých osob mohou být sice podloženy, přesto krajský soud nepřisvědčil jeho názoru, že by byl po návratu do vlasti ohrožen jeho život či zdraví, neboť pro takový závěr nejsou v jeho výpovědi dostatečné podklady. Stěžovatel pobývá na území České republiky od roku 2008, ovšem žádost o mezinárodní ochranu podal až po svém zajištění, tedy takřka po pěti letech od příjezdu do České republiky, což nenasvědčuje tomu, že by pocíťoval jakékoli obavy o život či zdraví dříve. I kdyby však k takové situaci po návratu do vlasti došlo, stěžovatel má stále možnost obrátit se na příslušné orgány své vlasti se žádostí o pomoc. On sám v zemi původu svou situaci zjevně dostatečně neřešil, dokonce se obrátil na policii s trestním oznámením na své věřitele teprve těsně před svým odjezdem ze země a prakticky ani nevyčkal výsledku šetření policie, natož aby se obrátil na další kompetentní instituce. S ohledem na výše uvedené krajský soud přisvědčil žalovanému, že důvody, které stěžovatel v průběhu řízení před správním orgánem uvedl, nelze podřadit pod důvody uvedené v § 12 zákona o azylu ani pod důvody pro udělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu. Vzhledem ke skutečnosti, že od vydání napadeného rozhodnutí došlo na Ukrajině k zásadním společenským změnám, zabýval se krajský soud k námitce stěžovatelovy zástupkyně nad rámec původních žalobních bodů i tímto vývojem pohledem zásady *non-refoulement*. Při obecné známosti aktuální vnitřní bezpečnostní situace na Ukrajině se cítil povinen vyhodnotit, zda jsou dány důvody pro neaplikování § 75 odst. 1 s. ř. s., tedy zda má přihlížet i ke skutečnostem relevantním pro možné udělení doplňkové ochrany, které vyšly najevo až po vydání žalobou napadeného rozhodnutí. Vzhledem k obecně známé aktuální bezpečnostní situaci ve stěžovatelově zemi původu, či alespoň v jejích některých částech, nebylo důvodu pochybovat o tom, že se jednalo o skutečnost, která může mít z hlediska naplnění podmínek doplňkové ochrany dle § 14a zákona o azylu relevanci, přičemž stěžovatel ji, objektivně vzato, nemohl uplatnit již v předchozím řízení před žalovaným. K prolomení § 75 odst. 1 s. ř. s. však neshledal krajský soud důvod. Stěžovateli totiž nic nebrání v tom, aby učinil nové prohlášení o mezinárodní ochraně, a žalovaný bude následně povinen umožnit mu v souladu s § 10 zákona o azylu podat novou žádost o mezinárodní ochranu, kterou bude opírat o změnu bezpečnostní situace v zemi původu. V dané věci tak existují z hlediska mezinárodní ochrany nové relevantní skutečnosti, které nebyly v řízení před žalovaným zohledněny, neboť se v době rozhodování žalovaného ještě nestaly, ovšem stěžovatel má dostatečné právní záruky pro to, že mohou být žalovaným dodatečně posouzeny v novém správním řízení, pokud stěžovatel takové řízení vyvolá.

pokračování

Stěžovatel napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností, odkazující na kasační důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s. Uvedl, že je přesvědčen, že splňuje podmínky uvedené v § 12 až § 14a zákona o azylu a že jeho případné vycestování bude v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, neboť mu v případě návratu do vlasti hrozí skutečné nebezpečí vážné újmy. V minulosti mu v zemi původu bylo vyhrožováno smrtí, ale když požádal policii o ochranu a pomoc, policie se jeho podáním vůbec nezabývala a naopak plánovala jeho zatčení. Stěžovatel se proto obává zkorumpovanosti policie a přitom nemá prostředky, aby si mohl zajistit osobní bezpečnost. Dále stěžovatel poukazuje na skutečnost, že v mezidobí došlo na Ukrajině k dramatické změně poměrů. Názor krajského soudu, že stěžovatel může neprodleně po obdržení rozsudku krajského soudu podat novou žádost o mezinárodní ochranu, v níž by zohlednil změnu poměrů a bezpečnostní situace na Ukrajině, je nesprávný. Stěžovatel má sice v České republice místo pobytu v Pobytovém středisku v Kostelci nad Ohří, ale na této adrese se fakticky nezdržuje, takže nelze zajistit doručení rozsudku krajského soudu do vlastních rukou stěžovatele, aby mohl v nejbližší době podat novou žádost o mezinárodní ochranu. Ve stěžovatelově případě proto hrozí, že může k jeho vydání do země původu dojít dříve, než bude možno jeho poměry přezkoumat v novém správním řízení o mezinárodní ochraně, čímž by mohl být zkrácen na svých právech či dokonce ohrožen na zdraví a na životě. Domnívá se tedy, že mu měla být zatím udělena alespoň doplňková ochrana podle § 14a zákona o azylu. Navrhl proto, aby byl napadený rozsudek krajského soudu zrušen a věc mu vrácena k dalšímu řízení; zároveň požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že se stěžovatel nemůže dovolávat povinnosti krajského soudu odchýlit se od § 75 s. ř. s. s tvrzením o nedostatečných zárukách, že v novém řízení budou posouzeny skutečnosti vzniklé až po datu vydání napadeného správního rozhodnutí, pokud tyto nedostatečné záruky spočívají výhradně v chování samotného stěžovatele, tedy v tom, že se nezdržuje v místě hlášeného pobytu. Povinnost odchýlit se od požadavků § 75 s. ř. s. nemůže být podle názoru žalovaného spojována s chováním stěžovatele spočívajícím v porušení jeho zákonem stanovené povinnosti poskytovat správnímu orgánu nezbytnou součinnost dle § 49a zákona o azylu či v porušení povinnosti oznámit soudu místo hlášeného pobytu či jeho změnu podle § 33 zákona o azylu. Pokud tak stěžovatel pobývá například na tzv. propustce, je v jeho vlastním zájmu tuto informaci soudu nebo svému právnímu zástupci poskytnout a zajistit si tak např. bezproblémové doručování písemností od soudu. Požadavek stěžovatele na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti je pak nutno považovat za bezpředmětný, neboť kasační stížnost ve věcech mezinárodní ochrany je v daném případě nadána odkladným účinkem ze zákona a je zbytečné o něj žádat.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud se ve smyslu § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Výklad zákonného pojmu „*přesah vlastních zájmů stěžovatele*“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikovaném pod č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech:

1) Kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.

2) Kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně. Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.

3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikatorní odklon, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.

4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatele.

V nyní posuzovaném případě není podmínka přesahu vlastních zájmů stěžovatele splněna, neboť stěžovatelem uváděné důvody kasační stížnosti nenastolují žádnou novou či nejednotně posuzovanou právní otázku, ani jimi není prokázáno zásadní pochybení krajského soudu, které mohlo mít dopad do hmotně právního postavení stěžovatele.

Svou první námitkou potíží s věřiteli v zemi původu míří stěžovatel do oblasti, která byla judikaturou zdejšího soudu, pokud jde o právo na azyl, již opakovaně řešena, jak je zjevné například z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 12. 2003, č. j. 6 Azs 45/2003 – 49: „*Strach vrátit se na Ukrajinu kvůli potížím s věřiteli ve vztahu k neuhrazenému dluhu jejího manžela, není bez dalšího důvodem pro udělení azylu (§ 12 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb.). Problémy se soukromými osobami nebyly zapříčiněny důvody pro azylové řízení významnými, tedy pronásledováním z důvodu rasy, národnosti, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině či pro zastávané politické názory, ale snahou o vrácení dlužné částky.*“ Podobně v rozsudku ze dne 27. 11. 2003, č. j. 4 Azs 26/2003 – 55, zdejší soud konstatoval: „*Obava z toho, že věřitelé budou po žadateli o azyl vymáhat své pohledávky, není azylově relevantním důvodem (§ 12 zákona o azylu), ani důvodem pro vyslovení překážky vycestování podle § 91 tohoto zákona.*“

V nyní posuzovaném případě navíc nelze přehlédnout, že původní popis událostí, který stěžovatel nabídl ve správním řízení, tedy v žádosti o udělení mezinárodní ochrany a následně v pohovoru se žalovaným, nenaznačoval, že by se k němu orgány jeho země původu či věřitelé chovali způsobem, který by zakládal důvodné obavy z pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu či vážnou újmu ve smyslu § 14a zákona o azylu. Sám stěžovatel pouze tvrdí, že svůj dluh řádně splatil, přesto jej po něm banky nadále vymáhaly, a to i za pomoci policie, která jej podle jeho tvrzení na jeden den zadržela. Jinak řečeno, věřitelské banky požadovaly, aby dluh splatil, třeba i za cenu prodání domu, jinak si jej bude muset odpracovat. Hrozba, která se nad ním vznášela, tedy neměla zjevně kriminální povahu, jako tomu bylo v jiných případech z Ukrajiny, ani není patrné, že by se vůči němu ukrajinská policie chovala způsobem, který by zakládal důvodnost obav z pronásledování či vážné újmy. Zmínku o vyhrožování smrtí uvedl stěžovatel poprvé až v kasační stížnosti, aniž by ji čímkoli doložil. Za této situace nelze spatřovat žádné pochybení krajského soudu v tom, že přitakal žalovanému, který stěžovatelovu žádost o mezinárodní ochranu zamítl jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. f) zákona o azylu, ve znění účinném do 17. 12. 2015, tedy proto, že žadatel „*neuvádí skutečnost svědčící o tom, že by mohl být vystaven pronásledování z důvodů uvedených v § 12 nebo že mu hrozí vážná újma podle § 14a.*“

Svou druhou námitkou brojí stěžovatel proti tomu, jak se krajský soud vypořádal se změnou poměrů na Ukrajině. I procesními důsledky takové změny poměrů po vydání

pokračování

rozhodnutí o mezinárodní ochraně se již zdejší soud zabýval, a to v rozsudku ze dne 22. 4. 2011, č. j. 5 Azs 3/2011 – 131, z něhož nyní vycházel ve svém rozhodnutí i krajský soud. V citovaném rozsudku dospěl zdejší soud k právnímu názoru vyjádřenému v následujících právních větech: „I. Krajský soud je povinen se odchýlit od § 75 odst. 1 s. ř. s. a přiblížit i ke skutečnostem relevantním z hlediska mezinárodní ochrany, které vyšly najevo až po vydání žalobou napadeného rozhodnutí, tehdy, pokud by v daném případě neshledal dostatečné záruky k tomu, že budou tyto nové skutečnosti posouzeny v novém správním řízení k tomu příslušným správním orgánem z hlediska respektování zásady non-refoulement a že bude mít žadatel o mezinárodní ochranu možnost dosáhnout soudního přezkoumání tohoto nového rozhodnutí dříve, než by mělo dojít k jeho navrácení do země původu. Tuto otázku je třeba posuzovat vždy individuálně, tedy vzhledem ke konkrétní situaci daného žadatele o mezinárodní ochranu.

II. Dostatečné záruky pro respektování zásady non-refoulement budou dány v případě, že bude vzhledem ke konkrétním okolnostem věci zcela zřejmé, že žadatel bude mít možnost podat novou žádost o mezinárodní ochranu (§ 3 odst. 2 ve spojení s § 10 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu) a že tato nová žádost bude přípustná (§ 10a zákona o azylu).“

Zároveň je ovšem třeba připomenout (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 7. 2015, č. j. 5 Azs 100/2014 - 63), že zcela nová situace nastává u žádostí o mezinárodní ochranu, které byly podány po 20. 7. 2015, kdy vypršela lhůta pro transpozici nové procedurální směrnice (směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany). Podle čl. 46 odst. 3 této směrnice totiž mají členské státy zajistit, aby účinný opravný prostředek před soudem „obsahoval úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU, a to alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně.“ Na nyní posuzovaný případ nicméně ještě nová procedurální směrnice nedopadala, neboť stěžovatel požádal o mezinárodní ochranu již dne 15. 5. 2013.

V nyní posuzovaném případě krajský soud podrobně rozebral, že má stěžovatel možnost podat opakovanou žádost o mezinárodní ochranu, pokud se domnívá, že na Ukrajině od doby rozhodnutí o jeho žádosti o mezinárodní ochranu došlo k takovým změnám, které by i ve vztahu k němu mohly nově založit důvodnost pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu nebo vážnou újmu ve smyslu § 14a zákona o azylu. Nebyla tedy splněna výjimečná situace, kdy by z nutnosti dostát mezinárodním závazkům České republiky bylo potřeba, aby krajský soud sám prolomil zásadu zakotvenou v § 75 odst. 1 s. ř. s. a přihlédl ke skutečnostem, které nastaly až po rozhodování žalovaného. Ostatně sám stěžovatel se v řízení před krajským soudem omezil pouze na obecnou zmínku, že ke změnám na Ukrajině došlo, aniž by upřesnil, jak se tyto změny mohou dotýkat právě jeho, vzhledem k jeho osobní situaci a k tomu, z jaké části Ukrajiny pochází.

Nejvyšší správní soud přitom musí jasně odmítnout názor vyjádřený v kasační stížnosti, že stěžovatel nemá ve smyslu právě citovaného rozsudku možnost podat novou žádost o mezinárodní ochranu, neboť je doručení rozsudku krajského soudu komplikováno tím, že se fakticky nezdržuje v Pobytovém středisku v Kostelci nad Orlicí, kde má hlášen pobyt. Žalovaný má pravdu, že ze skutečnosti, že stěžovatel nedodrží svou povinnost hlásit místo svého pobytu a poskytovat součinnost správnímu orgánu, popřípadě z toho, že nekomunikuje se svou právní zástupkyní, které byl rozsudek krajského soudu řádně doručen, nelze dovodit, že by v jeho případě nebyla splněna podmínka možnosti podat včas novou žádost o mezinárodní ochranu, a založit na tom důvodnost jeho kasační stížnosti. Nebylo tedy namístě, aby krajský soud prolamoval koncentraci řízení pouze proto, že se stěžovatel v rozporu se svými povinnostmi nezdržuje v místě svého hlášeného pobytu.

Nejvyšší správní soud tedy neshledal žádný z výše vymezených důvodů pro přijetí kasační stížnosti k věcnému projednání. Kasační stížnost svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Proto ji shledal ve smyslu § 104a s. ř. s. nepřijatelnou a odmítl ji.

Co se týče stěžovatelovy žádosti o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, lze se jen ztotožnit s názorem žalovaného, že je tento návrh bezpředmětný, neboť kasační stížnost má v tomto případě odkladný účinek ze zákona, jak správně uvedl ve vyjádření žalovaný.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 3 ve spojení s § 120 s. ř. s., z nichž vyplývá, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti, pokud byla kasační stížnost odmítnuta.

Usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 20. 8. 2013, č. j. 49 Az 41/2013 - 21, byla stěžovateli pro toto řízení ustanovena zástupcem advokátka JUDr. Alena Lněničková. Ustanovená zástupkyně v řízení před Nejvyšším správním soudem podala kasační stížnost. Ustanovené zástupkyni proto náleží v souladu s § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), odměna za jeden úkon právní služby učiněný v řízení o kasační stížnosti, tj. podání kasační stížnosti, ve výši 3100 Kč a dále náhrada hotových výdajů ve výši paušální částky 300 Kč podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu, celkem tedy ve výši 3400 Kč. K výplatě této částky Nejvyšší správní soud stanovil přiměřenou lhůtu.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. května 2016

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu